

T.C.
EKONOMİ BAKANLIĞI

Sayı : B.19.0.HUK.0. 610-[2012-111] 678

Konu : Yazılı Soru Önergesi

28.06.2012 46073

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : 14/06/2012 tarihli ve A.01.0.KKB.0.10.00.00-71905 sayılı yazıları.

İlgi’de kayıtlı yazıları konusu Kütahya Milletvekili Sn. Prof. Dr. Alim IŞIK tarafından verilen 7/8063 sayılı yazılı soru önergesine ilişkin cevap ekte sunulmaktadır.

Bilgilerine arz ederim.



Zafer ÇAĞLAYAN
Bakan

EKLER:

1- Cevap yazısı (5 sayfa) ile tablo (2 sayfa)

Kütahya Milletvekili Sn. Prof. Dr. Alim IŞIK tarafından verilen 7/8063 sayılı yazılı soru önergesine ilişkin sorular ve cevaplar aşağıda yer almaktadır;

Bilindiği gibi, AKP hükümetleri döneminde uygulanan ithalata dayalı büyümeyi öngören yanlış ekonomi politikaları nedeniyle ülkemiz sürekli artan bir cari açık sorunuyla karşı karşıya kalmıştır. Bu konuyla ilgili olarak;

1. 2002-2012 döneminde gerçekleşen cari açık değerlerinin yıllara göre değişimi nasıl olmuştur?
2. Anılan dönemde ülkemizde cari açık değerlerinin giderek artmasının sebepleri nelerdir?
3. Anılan dönemde dış ticaret açığındaki artışların gerçekleşen cari açık değerlerine olan etkileri ne düzeyde olmuştur?
4. Ülkemizde giderek artan cari açığın azaltılması ya da önlenmesi konusunda şimdiye kadar bakanlığınızca veya hükümetinizce hangi önlemler alınmış ve uygulamaya konmuştur?
5. Anılan dönemde cari açığın artmasına yol açan ithalata dayalı büyüme politikasının değiştirilmesine yönelik olarak Bakanlığınızca yürütülen bir çalışma var mıdır? Varsa çalışmanın içeriği ve uygulama planı nasıldır?
6. Bakanlığınızın cari açığın kapatılmasına veya azaltılmasına yönelik olarak orta vadeli plan dönemine ilişkin hedefleri nasıldır?

Cevaplar:

Cevap 1- Türkiye ekonomisinin 2002-2012 dönemi yıllık cari dengeleri ekli tabloda (Ek-1) gösterilmiştir.

Cevap 2- Türkiye ekonomisinin cari açığının artmasında etkisi olan sebepler;

- 2010 ve 2011 yıllarındaki yüksek ekonomik büyümeye (sırasıyla %9,2 ve %8,5) paralel olarak, üretimin ve üretim yapımızın bir neticesi olarak ara malı ithalatının artması,
- 2008-2009 mali krizi ve ardından 2011 yılında en büyük ihracat pazarımız ve en önemli yabancı yatırım kaynaklarımızdan olan AB’de derinleşen ve yayılan borç krizi nedeniyle bu bölgeden kaynaklanan dış talebin ve yurt içine yabancı yatırımın sınırlı düzeyde kalması,
- Artan enerji fiyatlarına bağlı olarak enerji ithalatı değerinin artması,
- Türkiye’de 2009 yılındaki ekonomik daralma sırasında ertelenen lüks/dayanıklılı tüketim malları talebinin 2010 ve 2011 yıllarında artması,
- Türkiye’de uzun süredir devam eden tasarruf-yatırım dengesizliği,
- Küresel ekonomik şartların reel kur üzerindeki etkisi,

olarak sıralanabilir.

Türkiye’de cari işlemler açığının yüksekliğine rağmen, ülkemizin borç ödeme kabiliyeti ile ilgili herhangi bir sıkıntı olmadığından, cari açığın finansmanında herhangi bir sorun yaşanmamaktadır. Ayrıca, son altı aydır cari açık gerilemektedir. 2012 yılı Nisan ayında, cari açığın en büyük kalemi olan mal dış ticaret dengesi geçen yılın aynı ayına göre yaklaşık %32,2’lik bir düşüşle 5,3 milyar dolar açık vermiştir. 2012 yılının Ocak-Nisan döneminde mal dış ticaret açığı geçen yılın aynı dönemine göre %22,9 azalarak 22 milyar dolar olmuştur.

Cevap 3- Dış ticaret dengesi cari açığın temel belirleyicisidir. Ekli tabloda (Ek-2) ülkemizin yıllara göre cari denge ve dış ticaret dengesi verileri bulunmaktadır. Tablo incelendiğinde dış ticaretimizin cari açığın üzerinde miktarlarda açık verdiği görülmektedir. Ancak turizm gibi hizmet kalemlerinde verilen fazlalar sayesinde cari açık, dış ticaret açığının altında kalmaktadır.

Türkiye’nin imalat sektörünün ithalat bağımlılığı yüksek olan mevcut yapısı gereği, ekonomimizin büyümesi Türkiye’de dış ticaret açığını artırıcı yönde etkili olmaktadır. Zira ülkemizde sanayi üretimi ve ihracatçı sektörlerin ithal etmek durumunda olduğu ara malları ve yatırım malları, çoğunlukla ülkemizde üretilemediği veya üretilmesinin maliyet açısından dezavantaj yaratacağı için ithal edilmektedir. Dolayısıyla, söz konusu ara malların ve ham maddelerin, büyüyen ekonomimizde gittikçe artan bir oranda talep edilmesi ve bu talebin bir kısmının ithalat yoluyla karşılanması doğaldır.

Cari açıkta önemli bir başka dış ticaret unsuru ülkemizin enerji ithalatıdır. Ülkemizin enerji üretiminin yeterli düzeyde olmaması, bir başka ifade ile ülkemiz enerji kaynaklarının enerji talebine nazaran yetersiz olması, önemli düzeyde enerji ithalatı yapılmasına yol açmaktadır. Hâlihazırda ithalatımızın beşte birinden fazlası (2011’de 54,2 milyar dolar ile toplam ithalatın %22,5’i) enerji ithalatından oluşmaktadır. Başta enerji kaynakları olan petrol ve doğalgaz olmak üzere emtia fiyatlarında meydana gelen artışlar ülkemizin ithal etmek durumunda olduğu bu ürünlerde toplam ithalat değerini de artırmaktadır.

Cevap 4- Ekonomi Bakanlığı cari açık ile ilgili olarak çalışmalarına iki ekseninde devam etmektedir:

- i) İhracatın ve ihracata yönelik üretimin artırılması,
- ii) İthalatın kontrol altına alınması.

Ekonomi Bakanlığı, ihracatı artırma eksenindeki çalışmalarını 2023’te 500 milyar dolar ihracat ve dünya ihracatından %1,5 pay almak hedefi altında 5 başlık altında yürütmektedir:

- Teşvik-yatırım-üretim-ihracat zincirinin etkin koordinasyonu
- Yeni teşvik düzenlemeleri
- Mal ve hizmetler ticaretinde ihracat pazarlarını çeşitlendirme

- Mal ve hizmetler ticaretinde ürün/sektör kompozisyonumuzu genişletme
- Doğrudan yabancı yatırımları teşvik

İthalat artışını kontrol altına alma eksenindeki çalışmalarını da 4 başlık altında yürütmekteyiz:

- İhracata Dönük Üretim Stratejisi (İDÜS) ve Girdi Tedarik Stratejisi (GİTES)
- Kamu tedarikinde stratejik yaklaşım ve yerli girdi kullanımının özendirilmesi
- Uluslararası yükümlülüklerimiz çerçevesinde ticaret politikası savunma araçları
- En üst standartlarda ürün güvenliği ve denetimi

şeklindedir.

Ayrıca, 19/06/2012 tarihli ve 28328 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren yeni teşvik sisteminde, büyüme potansiyeli olan sektörlerimizin ara malı ithalat bağımlılığını azaltacak, Ar-Ge içeriği yüksek, yüksek teknolojlili ve yüksek katma değerli yatırımları ifade eden Stratejik Yatırım kavramı entegre edilmiştir. Bu yatırımlar, %50’den fazlası ithalatla karşılanan ara malı veya ürünlerin üretimine yönelik bulunan, belirli büyüklükteki yatırımlardır. Bu uygulamanın temel hareket noktası, en fazla ithalat yaptığımız kalemlerin Türkiye’de üretilmesini sağlayacak yatırımların teşvik edilerek, coğrafi konum ve pazara erişim konusunda avantajlı konumda bulunan ülkemizde, yatırım ve ihracat potansiyelinin artırılarak cari açığın azaltılmasıdır.

Cevap 5- “İthalata dayalı büyüme politikası” ülkemiz için benimsenen bir politika olmadığı gibi ithalata dayalı bir büyüme politikasının bir ülkeye büyüme getirmesi de iktisadi kurallar gereği mümkün değildir. Zira, ihracat GSYİH üzerinde artırıcı, ithalat eksiltici bir etki yapmaktadır. Nitekim, ülkemiz ihracata dayalı bir büyüme modelini uygulamaktadır.

Önergede kast edilen, üretim yapımızın ithalat bağımlılığı ise, bu durum söz konusu 2002-2012 dönemi içinde oluşan bir sorun değil, Türkiye imalat sanayisinin, oluşmaya başladığı çok daha eski dönemlerden itibaren var olan bir sorundur. Bu sorunu çözmek üzere yukarıda sıralanan politikalar, Bakanlığımızca etkin bir şekilde uygulanmaktadır. Özellikle imalat sanayimizin yapısal değişimini sağlamak üzere yeniden tasarlanan ve geçtiğimiz günlerde Resmi Gazete’de yayımlanan yeni teşvik sistemimiz bu dönüşümde önemli bir itici güç olacaktır. Girdi tedarikimizi en etkin şekilde, en rekabetçi şartlarda ve sürekli olarak sağlamayı; yurt içindeki girdi kaynaklarımızı en verimli şekilde kullanmayı amaçlayan Girdi Tedarik Stratejisi (GİTES) de bu sorunun girdi tedariki boyutunda önemli bir boşluğu doldurmaktadır.

Dış ticaret ve buna bağlı olarak da cari işlemler açığının azaltılmasını sağlayacak yapısal önlemlerin alınması için “İhracata Dönük Üretim Stratejisi” kapsamında yürütülmekte olan Girdi Tedarik Stratejisi (GİTES), hammadde ve girdilere tahrif edilmemiş fiyatlardan ve sürdürülebilir erişimin güvence altına alınması, girdi tedarikinde ithalata olan bağımlılığın azaltılması, tedarik sürekliliği ve güvenliğinin sağlanması ve bu yolla ihracatta sürdürülebilir rekabet gücü artışının yakalanması amaçlarıyla oluşturulmuştur. Bugüne kadar yapılan çalışmalarda genel olarak pek çok politika önerisi ortaya çıkmış olup bunlardan bazıları:

merkezi veya sektörel girdi tedarik sisteminin oluşturulması, yurt dışına yönelen Türk yatırımlarının ihtiyaç duyulan girdi alanlarına yönlendirilmesi, bölgesel dış ticaret stratejilerine, serbest ticaret ve tercihli ticaret anlaşmalarına girdi tedarik konusunun yansıtılması olmuştur.

GİTES kapsamında incelenen sektörlerle (demir-çelik ve madencilik, makine-otomotiv, kimya, tekstil ve tarım) dönük değerlendirmeler tamamlanmış olup söz konusu sektörlerdeki ara malı ithalatına ilişkin birçok tespit ve politika önerileri ortaya konmuştur. Bu tespit ve önerilerin, stratejik eylem planlarına dönüştürülmesi çalışmaları son aşamaya gelmiştir. GİTES çalışmaları sonucunda oluşturulmakta olan eylem planlarının 2012 yılı itibariyle uygulamaya geçirilmesine başlanması öngörülmektedir.

Cevap 6- Bakanlığımızca cari açığın kapatılmasına yönelik orta vadeli plan dönemine ilişkin hedefler 2012-2014 dönemi Orta Vadeli Program ile uyum göstermektedir.

Ekonomik kalkınmamızın temel dinamiklerinden birisi olan ve elde edilen başarılar ile ülkemizi, dünyanın önde gelen ülkelerinden biri konumuna taşıyan ihracatımızın gerek nicelik gerekse nitelik bakımından güçlendirilmesi amacıyla geliştirmiş olduğumuz ve önümüzdeki dönemde özel sektörümüz, sivil toplum kuruluşlarımız ve ilgili kamu kurumlarımız ile işbirliği ve koordinasyon halinde uygulayacağımız 2023 Türkiye İhracat Stratejisi, 13/06/2012 tarihli ve 28322 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

Önümüzdeki 12 yılı kapsayacak olan 2023 Türkiye İhracat Stratejisi ve Eylem Planında belirlenen performans göstergelerinden özellikle ülkemizin ihracatına ilişkin göstergeler 2012-2014 yılları için Orta Vadeli Program hedeflerini temel almakta ve takip eden yıllarda yıllık ihracatın ortalama yüzde 11,7 artarak 2023 yılında 500 milyar dolar ihracata ulaşılması amaçlanmaktadır. Stratejide dünya ihracatında Türkiye’nin yaklaşık yüzde 0,8 olan payının, 2013 yılında yüzde 0,91, 2018 yılında yüzde 1,18 ve 2023 yılında yüzde 1,46’ya ulaşması da hedefler arasındadır.

Orta Vadeli Program, Yıllık Planlar ve diğer kamu stratejilerine paralel bir çerçevede hazırlanan 2023 Türkiye İhracat Stratejisinin ilk dönemi 2012-2015 dönemini kapsamakla beraber, Strateji esasen, 2012-2023 dönemini kapsayan uzun vadeli projelerden oluşmaktadır. Bu çerçevede, Orta Vadeli Program’da hedeflenen amaçlara uygun olarak ihracatçılarımıza sağlanan ihracat desteklerinin artırılması ve ihracatçılarımızın yurtdışı pazarlarda rekabetçiliklerinin artırılmasına yönelik birçok eylem yer almaktadır.

İhracatın katma değerindeki artış, cari açığın azaltılmasında en önemli etkenlerden biridir. Bu nedenle ölçülebilir bir vizyon niteliği de taşıyan ve tüm kesimlerce ulaşılması hedeflenen 500 milyar dolarlık ihracat hedefindeki esas amaç, ihracatımızın üretim yapısının modernize edilerek günümüz ve geleceğin ticaret dünyasının taleplerine cevap verebilir ileri teknoloji ve Ar-Ge’ye dayalı esnek bir yapıya kavuşmasını sağlamaktır.

Bakanlığımız, Kalkınma Bakanlığı ve TİM’in işbirliğinde hazırlanan Stratejide; ülkemizin ihracatının hedeflenen düzeye erişmesi ve dolayısıyla cari açığın azaltılmasına yönelik pazar payı, yatırım-altyapı, çevre, teknoloji, işbirlikleri, finansman, insan kaynağı, mevzuat, izleme ve değerlendirme olarak belirlenen ve üretimden malın teslimine kadar her aşamasını kapsayıcı nitelikte olan ihracatımızın, ilerleyen dönemde karşılaştacağı riskleri en aza indirmek suretiyle fırsatları değerlendirerek artmasına, ihracatçılarımızın uluslararası pazarlarda rekabetçi yapıya kavuşmasına, özel sektöre sağlanan kredi imkânlarının genişletilmesine imkân sağlayacak 72 eylem yer almaktadır.

Söz konusu eylemler ile ihracatçı firmaların katma değerli ve teknoloji yoğun ürünlere yönelmesini, Türk malı ürün imajının geliştirilmesinin sağlanması, ihracatçılarımızın ihracat kapasitelerinin artırılması, kurumsal yeteneklerinin geliştirilmesi ve daha rekabetçi bir altyapıya sahip olmaları amacıyla dış ticaret alanında istihdam edilecek personelin eğitimlerinin

desteklenmesine yönelik faaliyetler öngörülmekte ve bu çerçevede ihracatımızın sürdürülebilir bir yapıya kavuşarak artırılması hedeflenmektedir.

Buna ilaveten, 2023 Türkiye İhracat Stratejisi ve Eylem Planında ihracatın artırılmasının yanında cari açığın azaltılmasına yönelik olarak ihracatın katma değerini artırmak amacıyla yerli hammadde ve aramalı tedarikinin geliştirilmesi stratejik hedefler arasında yer almış ve hedefleri gerçekleştirmeye yönelik Girdi Tedarik Stratejisi (GİTES) çalışmaları çerçevesinde hazırlanan yatay ve sektörel eylem planlarının uygulamaya geçirilmesi, yurtiçi hammadde ve ara malı üreticilerinin rekabet gücünün korunması için uygun üretim koşullarının bulunduğu bölgeler kurulması ve kümelenmenin desteklenmesi, çok uluslu şirketler için ara malı üreten Orijinal Ekipman Üreticisi şirketlerin ihracatını destekleyecek özel programların uygulanması gibi eylemler belirlenmiştir.

EKLER:

1- 2 adet tablo

EK-1

YILLAR	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012*
CARİ DENGİ (Milyon \$)	626	7.515	14.431	22.309	32.249	38.434	41.524	13.370	46.643	77.238	21.209

***2012 Ocak-Nisan değeridir.**

Kaynak: TCMB

EK-2

YILLAR:	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012*
Cari Denge (milyon \$)	626	7.515	14.431	22.309	32.249	38.434	41.524	13.370	46.643	77.238	21.209
Dış Ticaret (Mal) Dengesi (milyon \$)	6.390	13.489	22.736	3.080	41.056	6.852	53.021	24.850	56.445	89.471	21.972

***2012 Ocak-Nisan değeridir.**

Kaynak: TCMB